

સુપ્રભાતમ્ના લેખક શ્રી સુરેશ પ્રા. ભટ્ટ રજઓમાં બહાર ગામ ગયા હોઈ થોડા દિવસો સુધી સુપ્રભાતમ કોલમ બંધ રહેશે. વાચકોને પડનારી તકલીફ બદલ ક્ષમા.
- સંપાદક

શું 'વિકાસ' જ 'વિનાશ'નો પર્યાય છે?

મસ્ત થઈને જીવો તો મીઠું ઝરણું છે જિંદગી ને નિસાસા નાખશો તો રણ છે જિંદગી

જિંદગીને જીવવાની કિલકતી સમજી લીધી. જે ખુશી આવી જીવનમાં આપણી સમજી લીધી.
- મરીઝ

પરદેશથી ફરવા આવેલ એક મુસાફર સાધુ મહાત્માની ઝૂંપડીએ જઈ ચડ્યો. સાધુની સાવ સાદી ઝૂંપડી જોઈ તેને આશ્ચર્ય થયું. ઝૂંપડીમાં માત્ર પાણીની માટલી અને પાથરણું જ હતું. તેણે સાધુ મહાત્માને પૂછ્યું, બાપજી, તમારી પાસે ભસ આટલો જ સામાન ? સાધુ મહાત્માએ પ્રતિ પ્રશ્ન કહ્યો. 'તારી પાસે અત્યારે શું છે?' વિદેશી મુસાફરે જવાબ આપ્યો. 'અત્યારે મારી પાસે કંઈ જ નથી, હું તો ફરવા આવ્યો છું.' સાધુ મહાત્મા પ્રત્યુત્તર વાળતાં બોલ્યાં, 'જન્મ અને મરણ વચ્ચે ભગવાને આપેલા જીવનમાં હું પણ એક મુસાફર જ છું.'

એક ફિલ્મની પંક્તિઓ છે; 'જિંદગી એક સફર છે સુહાના, યહાં કલ કયા હો કીસને જાના.' આ જીવનબોધ સમગ્રજી જાય તો ધણું છે.

મિત્રો, જિંદગી અને જીવનનો ભેદ સમજવા છો ખરા? આમ જોઈએ તો આ બંને પર્યાય જ છે. છતાં તાત્કાલિક દૈનિક એ બે શબ્દો વચ્ચે પાતળી ભેદરેખા છે; આ જગત સાથે આપણી જિંદગી જોડાયેલી છે. આ જગત એટલે એમાં વસનારા લોકો, સમાજ, કુટુંબકબીલો અને પરિવારજનો આવે એ બધાની સાથે રહીને આપણે જીવન જીવવાનું હોય. વ્યક્તિ માટે તો જિંદગી અને જીવન તો સમાર્પિત વચ્ચે જીવાતી હોય છે. વ્યક્તિએ વ્યક્તિએ જીવવાના તરીકે નોંખા ને ન્યારા હોય. દરેકનું જીવન ક્યાં એકસરખું હોય છે. બધાના જીવનના રંગ અને ઢંગ ભિન્ન જ હોય. દરેક જણ આગવી ઢબે જ જીવતી હોય છે. જ્યારે જિંદગી નજીકના પરિવારજનો વચ્ચે જીવાતી હોય છે. જિંદગીમાં શાસ્ત્રો અને સમાજમાન્ય નીતિ બંધનોની મર્યાદા મુજબ જીવન જીવવાનું હોય. એટલે કે જિંદગી એક સફર - યાત્રા છે અને તેમાં આપણી જીવન રૂપી ગાડી ચાલી રહી છે.

આમ જોઈએ તો જિંદગી એક બહોળો ખ્યાલ છે, જેમાં એનક લોકો હોય જ્યારે જીવન એક વ્યક્તિની આગવી જણસ છે. આગવી તરાહ છે. જિંદગીનું ફલક લાંબું છે. પણ... જીવન ટૂંકું હોઈ શકે એ શક્યતા રહેલી છે. જિંદગી આનંદસ્રોત છે. જ્યારે જીવન દુઃખનો દબદબો પણ હોઈ શકે. જિંદગી આનંદસ્રોત છે. જ્યારે જીવન દુઃખનો દબદબો પણ હોઈ શકે. જિંદગી ન્યારી છે, વિવિધતાથી ભરેલી છે.

લાગણીનો મેળો
રસિક વાળંદ

અમેરિકામાં ટ્રમ્પ જીતે કે બાઈડન અથવા ક્લાન્સ અલકાયદાના મુસ્લિમ આતંકીઓ પર સપાટો બોલાવી દુનિયાભરનાં અખબારોની હેડલાઈનો કબજે કરે એ કરતાં માણસને એના ઘર-પરિવાર અને પરિવેશથી વધુ અહમિયત હોવી જોઈએ. ગાંધીનગરને 'સ્માર્ટ સિટી' બનાવવા માટે એના લીલા વાધા ઉતારવા પડશે - એ સમાચાર હૃદયદ્રાવક છે. ઘણાં વૃક્ષો કપાઈ ચૂક્યાં છે અને એથી અનેક ગણી સંખ્યામાં એ કતલખાનામાં ઠલવાઈ રહેલાં પશુઓ જેવી દયનીય દશામાં જીવી રહ્યાં છે. આજે નહીં તો કાલે એમનો વારો આવવાનો છે તે નક્કી છે. હમણાં થોડાક જ દિવસો કે મહિનાઓ દરમિયાન જેમનો વધ થવાનો એમનાં થડ પર તો નિશાનીઓ પણ ચિતરાઈ ચૂકી છે. વૃક્ષો પૃથ્વીનાં ફેફસાં છે એ સુનિશ્ચિત થયા પછી પણ માનવી એમના પ્રત્યે કસાઈ જેવી જ તટસ્થ ફૂરતા કેળવતો અને અમલમાં મુકતો રહ્યો છે. એ પોતાની સુવિધા અને અનુકૂળતા મુજબ એમને વાવે છે, ઉછેરે છે, સાચવે છે અને કાપી પણ નાખે છે. વૃક્ષ તો પરોપકારી સંત જેવું છે. એ પથ્થર મારનારને પણ ફળ આપે છે. પટાવાળાની નોકરી માટે પણ એ જમીનોના મૂળ માલિકો - અસલી 'ધરતીનાં છોરં' વલવલતાં અને ધલવલતાં રહ્યાં છે. નેતાઓ અને નોકરશાહીના કડપ હેઠળ સંક્રાંતિ ગયેલી ભોમકાને એક માત્ર આશ્વાસન હતું એને ઓઠાડવામાં આવેલી લીલી રજાઈનું. એ લીલી રજાઈના વિકાસના નામે લીરા ઊડી રહ્યા છે અને હવે આસપાસનાં ગામડાં તંત્રીસ્થાનેથી... ગાંધીનગર પણ ભાંગીને રચાયેલું ગુજરાતનાં બીજાં શહેરો પાટનગર છે. એ બંડિત ગામડાં આટલાં વર્ષો પછી પણ ઊના લાય નિસાસા નાખી રહ્યાં છે. ખેડૂતો જમીન ગુમાવી દીધા પછી મરવાનાં વાંકે જીવતા રહ્યા અને સરકાર માળાપ સામે ઓશિયાળી નજરે રહેમનજરની આશા રાખતા રહ્યા. એમનું પેટ પાળતી જમીનો પર આલીશાન સરકારી મહાલયો બંધાયાં જ્યાં સામાન્ય રોજમદાર કે

નદીઓ પર કેમ બાંધીને પીવાના પાણીની કે સિંચાઈની સુવિધા ઊભી કરવાની થિયરી સ્વીકારીએ છીએ પરંતુ પછી સૂકી ભંડ સાબરમતીમાં નર્મદાનાં જળ ઠાલવીને સી-પ્લેન ઉડાવવાના વૈકલ્પિક કારસા કરવા પડે છે. ગાંધીનગરની લીલી ઓઠાણી ચીરી નાખીને એક રૂપકડી રાજધાની સાથે જે ઉડતી થઈ રહી છે. એની સામે પુણ્યપ્રકોપ ઠાલવનારં શોધું જડતું નથી. એક પ્રદૂષણમુક્ત પાટનગરની ઓળખ અળખાઈ રહી છે - તે પણ વિકાસના રૂપકડા બંનર હેઠળ. શું વિકાસ એ વિનાશનો જ પર્યાય છે? જરા થોભો અને વિચારો.

વિશાળે જગ વિસ્તારે નથી એક જ માનવી પશુ છે, પંખી છે પુખ્ખો : વનોની વનસ્પતિ...
- (ઉમાશંકર)

વિટામિન - કે વિષે આટલું જાણો

ગતકે આપણે વિટામિન-ઈ વિષે વિસ્તૃત માહિતી મેળવી. આજે આપણે વિટામિન-કે વિષે જાણીશું.

વિટામિન-કે એ અમુક વિટામિનોનું ગ્રુપ છે જેમાં વિટામિન-કે-૧ (ફાઈલોકવિનોન) અને વિટામિન-કે-૨ (મેલાકવિનોન), આ બંને વિટામિન મૂળ અગત્યના છે. બીજા બધા વિટામિનોની સાપેક્ષે વિટામિન-કે ની ગણના ડાયેટ સ્પ્લીમેન્ટ તરીકે ઓછી રહેલી છે, પણ શરીરમાં વિટામિન-કે ની અગત્યતા ખૂબ જ છે.

વિટામિન-કેનું મુખ્ય કાર્ય છે બ્લડ ક્લોટિંગ કરવાનું. એટલેકે વિટામિન-કે એ રક્ત સ્તંભક છે. શરીરમાં જ્યારે વધારે પડતું બ્લડ ડીંગ એટલેકે રક્તસરાય થતો હોય ત્યારે ડાક્ટરો વિટામિન-કે આપવામાં આવે છે. વયસ્કોમાં વિટામિન-કે ની ઉણપ ભાગ્યે જ જોવા મળે છે, જ્યારે નવજાત

શકિતમાં જીવાકે પાલક, બ્રોકોલી, કીવી આદિમાંથી મળે છે જ્યારે વિટામિન-કે-૨ એ પ્રાણીજ દ્રવ્યો જેવાકે માણસ, ઈંડા આદિ માંથી જ મળે છે.

વિટામિન-કે ની નિયત દૈનિક જરૂરિયાત એ ૮૦ થી ૧૨૦ માઈક્રોગ્રામ જેટલી છે જે સામાન્ય રીતે ખોરાક મારફતે મળી રહે છે.
(મો.) ૯૮૦૯૮૭૧૧૪૭

જીવનના દરેક ક્ષેત્રમાં સંપૂર્ણતાનો આગ્રહ છોડી દેવાથી જીવન તરત જ સંપૂર્ણ લાગવા લાગે છે

જીવનના દરેક ક્ષેત્રમાં સંપૂર્ણતાનો આગ્રહ છોડી દેવાથી જીવન તરત જ સંપૂર્ણ લાગવા લાગે છે

અત્યારના સમયમાં દરેક ક્ષેત્રમાં વર્તાતી તંગદિલી ને ધ્યાનમાં રાખીને જીવનમાં Stress મેનેજમેન્ટ માટેની સૂક્ષ્મ બાબતો પર અહીં ચર્ચા કરી રહ્યા છીએ. રીચાર્ડના કાર્લસન લોકપ્રિય પુસ્તક 'Do not sweat the small stuff' ના આગળના પ્રકરણો પણ અત્યંત મનોવેજ્ઞાનિક અને રસપ્રદ છે.

ગયા લેખમાં નાની બાબતો ને વધુ પડતું મહત્વ આપીને પોતાની શાંતિ અને શક્તિ નહીં વેરફવાની લેખક દ્વારા સલાહ અપાઈ હવે આગળ...

આપણે સહુ પ્રવૃત્તિમય જીવન જીવવા ટેવાયેલા છીએ. દરેક પ્રવૃત્તિ સાથે સમય-ઊર્જા અને પૈસાનું રોકાણ થતું હોય છે, શક્તિ ખર્ચાતી હોય છે. આ ખર્ચ વિશે શાંતિથી વિચારીએ. કે જે પ્રવૃત્તિ આપણે કરી રહ્યા છીએ એ ખરેખર ઉપયોગી, કામની અથવા તો લાંબાગાળાનું પરિણામ લાવનારી છે ખરી ? જે તે પ્રવૃત્તિ લક્ષ્યથી નજીક લઈ જનાર છે ? જાતે જ આવા પ્રશ્નો પૂછવાથી કામની અને નકામાની કેટેગરી ની પ્રવૃત્તિ ઊંડાઈને થઈ જશે.

પ્રસિદ્ધ અને સફળ લેખક સ્ટીફન કોવીએ ટાઈમ મેનેજમેન્ટ નું મેટ્રિક્સ આપ્યું છે. એમાં કરાયેલા કેટેગરીઝેશન પ્રમાણે Urgent અને Important ના ચાર પેટા વિભાગ પાડવામાં આવ્યા છે.

ગુણવત્તામાં નોંધપાત્ર સુધારો દેખાય છે. તાણ ઘટાડવાનો બીજો રામબાણ ઈલાજ અપૂર્ણતા સાથે સમાધાન કરવાનો છે. Perfect હોવું અને Perfectionist હોવું એ બંને ખૂબ અલગ બાબતો છે. ધ્યાનથી વિચારીએ તો સમજાશે કે સંપૂર્ણતાનો આગ્રહ અને અંદરની શાંતિની ઈચ્છા બે વિરોધી બાબતો છે. સતત આપણું ધ્યાન બીજાની ખામી તરફ જ જાય, અને એને સુધારવા માટે તત્પર થઈ જવાય એ પરફેક્ટનીસ્ટની નબળાઈ છે જેનાથી અસંતોષ અને દુઃખ જ પ્રાપ્ત થાય છે. અમુક વસ્તુ, અમુક રીતે જ હોવી જોઈએ એવો આગ્રહ કે માન્યતાને કારણે આપણે પહેલેથી જ સંઘર્ષ ઓડી લઈએ છીએ. અવ્યવસ્થિત કબાટ, ગાડી પરનો લીસોટો, બીજાનો દેખાવ-વર્તણૂક કે જીંદગી જીવવાની રીતે એ બધામાં આપણું ધ્યાન અપૂર્ણતા પર જ રહેતું હોવાથી આપણે શાંતિ અને સારપ ચૂકી જઈએ છીએ. અણગમા અને ગુસ્સાથી મન અશાંત થઈ જાય છે.

હું મારા કાર્યો-આયોજનોને પરફેક્ટ કરવાની ચીવટ રાખું, એના માટે મથામણ કરું અને મેળવું. આ પરફેક્ટ થવું છે. પરંતુ આપણી સાથે સંકળાયેલા તમામ લોકો, આપણે જેને પરફેક્ટ માનીએ છીએ એમ જ કરે એવી ઈચ્છા રાખવી એ પરફેક્ટનીસ્ટનું લક્ષણ છે. સ્ટ્રેસના આવા કારણો તરફ આપણું ધ્યાન જતું નથી. આનો અર્થ એ નથી કે બધું સારી રીતે ન કરવું અથવા એમાં સુધાર લાવવાનો પ્રયત્ન ન કરવો પરંતુ જે થોડું ખામીવાળું કે અપૂર્ણ છે એના પર ધ્યાન આપીને દુઃખી થયા કરવું કે ક્યાં કરવું એનાથી કોઈ ફાયદો નથી. જીવનની અનેક બાબતો, ઘટનાઓ, સંજોગો કે માણસો પર આપણો અંકુશ નથી હોતો. આપણે પરફેક્ટ હોવા છતાં ધાર્યું પરિણામ પ્રાપ્ત ન થાય એવું પણ શક્ય છે. આ બાબતને બરાબર સમજી અને સ્વીકારી લેવાથી માનસિક તાણથી બચી શકાય છે. આપણે નક્કી કરી લેવાનું છે કે હું અન્યોનું ધ્યાન દોરીશ માત્ર. Try to be Perfect, Don't be Perfectionist. જીવનના દરેક ક્ષેત્રમાં સંપૂર્ણતાનો આગ્રહ છોડી દેવાથી જીવન તરત જ સંપૂર્ણ લાગવા લાગે છે.

સામાન્ય લાગતી અદભૂત બાબતો માટે અમેરિકન લેખક રીચાર્ડ કાર્લસન, અનુવાદક ઈશ્વરભાઈ પટેલ, વિશ્લેષક અને વક્તા સુરેશભાઈ પટેલનો આભાર.

Over 20 Million copies sold worldwide

Don't Sweat the Stuff...

Richard Carlson

OMNIBUS

SPECIAL EDITION - THREE BOOKS IN ONE!

Simple ways to keep the little things from overtaking your life

બાંકડા સાંભળે છે, નવનીતલાલની કવિતા!

આજે તો નવનીતલાલ સૌથી પહેલાં આવી ગયા છે. હાથમાં તાજી લખેલી કવિતા હવામાં ફરફરી રહી છે. ત્યાં કરશનભાઈ આવે છે.

કરશનભાઈ:-ઓહો! નવનીત તું આજ સૌથી પહેલો આવી ગયો છે ? નવી કવિતા લખી છે કે શું ?

નવનીતલાલ:- હા, લખી છે તો ખરી, પણ બધા આવે પછી સંભળાવું.

કરશનભાઈ:- શેના ઉપર લખી છે ? નવનીતલાલ : અત્યારે કોરોના ચાલે છે એટલે કોરોનાના જ વિચારો આપ્યા કરે છે. પછી કોરોનાની કવિતા લખાઈ ગઈ.

એટલામાં પ્રસન્નભાઈ અને દર્શનભાઈ આવે છે.

પ્રસન્નભાઈ : ઓહો ! હું આ શું જોઈ રહ્યો છું ? નવનીતલાલ સૌથી પહેલાં આવી ગયા છે ? આજે સવારના જ પહોરમાં જ કવિતા સાંભળવી પડશે. મારાં તો ટીક પણ આ દર્શનભાઈ પાછા વધારે દુખી થઈ જશે.

દર્શનભાઈ: ખરી વાત છે. મેં જો દૂરથી આ કવિશિરોમણીને જોયા હોત તો પાછો જ વળી જાત.

નવનીતલાલ: અરે રે ! દર્શનભાઈ, શું મારી કવિતા એટલી બધી ત્રાસદાયક હોય છે ?

કરશનભાઈ: અને દરશનભાઈ, ભલે ગમે એટલી ત્રાસદાયક હોય તોય આવું થોડું કહેવાય ખરું ? જુવો આ અમે કંઈ કહીએ છીએ ? કેમ પ્રસન્ન ભાઈ બોલતા નથી.

પ્રસન્નભાઈ: હું શું બોલું ? નવનીતભાઈ આપણા મિત્ર છે, એમને કવિતા કહેતાં આપણાથી થોડા અટકાવાય ? સુખે-દુઃખે સાંભળી લેવાની યાર ! બહુ બહુ તો એક ચા વધારે પીવી પડે બીજું શું ?

દર્શનભાઈ: હશે ભાઈ ત્યારે, ચાલો સાંભળીશું. પણ બીજા મિત્રો કેમ દેખાતા નથી ?

એટલામાં હર્ષદભાઈ અને પરવતભાઈ આવે છે.

હર્ષદભાઈ : ઓહો ! નવનીતભાઈ આવી ગયા છે ને ? કવિતા પતી ગઈ ? જો પતી ગઈ હોય તો યા મંગાવો યાર ! બરાબર ને પરવતભાઈ ?

પરવતભાઈ : હાસ્તો, કવિતા સેશન પતી ગયું હોય તો યા મંગાવો. અમારે તો ટીક પણ આ ત્રણ જણાને માથું પકડાઈ ગયું હશે; નહીં નવનીતલાલ ?

નવનીતલાલ (એકદમ ઊભા થઈ જાય છે): જો મારી કવિતાથી તમને આટલો બધો ત્રાસ થતો હોય તો હું તો આ ચાલ્યો. મારે તમારી ચા બા કંઈ પીવી નથી.

કરશનભાઈ : અરે ઓ નવનીતભાઈ, એમ કંઈ ભાગી જવાતું હોય ? તમે આટલી મહેનત કરીને એક કવિતા લખી હોય અને કોઈને સંભળાયા વગર જતા રહો એ કંઈ બરાબર કહેવાતું હશે ? આ તો બધા તમારા મિત્રો છે, એ અમસ્તી મજાક કરતા હોય. એમાં કંઈ ખોટું શોડું લગાડાય ?

દર્શનભાઈ: હા, હા, અમારી વાત ટીક છે પણ આ બિચારા અબ્બુલો તો વિચાર કરો.

નવનીતભાઈ:- જુવો કરશનભાઈ, જુવો આ દર્શન દુખિયો કેવું

બોલે છે ? પછી મારે જતા રહેવું જોઈએ ને ?

કરશનભાઈ : અરે ભાઈ દર્શન. તું શું કામ કવિને દુઃખી કરે છે ? જે સમાજ કવિને દુઃખી કરે છે એ સમાજનો નાશ થાય છે. હર્ષદભાઈ:- હા, હા. કમસેકમ આપણે સમાજનો નાશ થતો અટકાવવા પણ નવનીતભાઈની કવિતા સાંભળવી જોઈએ.

કરશનભાઈ : બસ, એ જ તો હું કહેવા માંગતો હતો, નવનીતભાઈ તમે બેસો. શાંતિથી કવિતા સંભળવો. અને ભાઈઓ, તમે વચમાં કશી ડબડબ કરતા નહીં. પહેલાં કવિતા શાંતિથી સાંભળી લો. છલ્લે જે કહેવું હોય તે કહો.

હર્ષદભાઈ: હા, હા. નવનીતભાઈ, તમતમારે આંખો મીચીને ચાલુ કરો.

નવનીતલાલ: કેમ આંખો મીચીને ? પછી હું વાંચું કેવી રીતે ?

હર્ષદભાઈ : એ તો એક સંગીતકારનો જોકસ યાદ આવી ગયો, પણ કરશનભાઈએ વચમાં ડબડબ કરવાની ના પાડી છે. એટલે તમે વધુ વિચાર કર્યા વગર કવિતા ચાલુ કરો.

નવનીતલાલ પાછા બેસે છે. એક ખોખાનો ખાય છે અને કવિતા કહેવાનું શરૂ કરે છે.

નવનીતલાલ: આ કવિતા મેં નવરાત્રિમાં લખી હતી. ગુજરાતની નારી અંબામાની પૂજા કરતાં કરતાં માતાજીને અરજ કરતી હોય એવો એનો ભાવ છે. સાંભળો...

તને પૂજી પૂજીને હું તો થાકી, કોરોના કેમ જાતો નથી ?

તને સમરી સમરીને જીભ થાકી, કોરોના કેમ જાતો નથી ?

જ્યારે શિયાળાના ધારદાર મહિના આવ્યા, અંજી

ભરતભૂમિમાં ભીંસ ભાખી, કોરોના કેમ જાતો નથી ? એવા ઉનાળાના ચાર ચાર મહિના વીટ્યા, એણે ખૂણે ખૂણામાં આગ નાખી, કોરોના કેમ જાતો નથી ? એવા ચોમાસાના ચાર ચાર મહિના વીટ્યા, એક આંખને ના કોરી રાખી, કોરોના કેમ જાતો નથી ? એવા નોરતાના નવ નવ દહાડા આવ્યા, એણે તારીયે મલાજ ના રાખી, કોરોના કેમ જાતો નથી ? તને પૂજી પૂજીને હું તો થાકી, ભૂવા-જોખીઓએ ચૂપકીદી સાધી, જુગજૂની ભ્રમણાઓ બધી ભાંગી કોણ કહેશે ગબ્બરવાળી સાચી ? કોરોના કેમ જાતો નથી ? બધા એકી અવાજે "વાહ વાહ વાહ વાહ" બોલી ઊઠે છે. દર્શનભાઈ તો આનંદથી ભેટી પડે છે. એટલીવારમાં અબ્બુલે યા તૈયાર કરી દીધી. એ બધાને યા આપવા માંડે છે. યા પીતા પીતા દર્શનભાઈ બોલે છે.

દર્શનભાઈ: વાહ, નવનીતભાઈ! આજે તમે મારી જ નહીં આપણા આખા સમાજની વેદના દર્શાવી દીધી. તમને જેટલા અભિનંદન આપીએ એટલા ઓછા છે ! અભિનંદન, અભિનંદન, અભિનંદન. અને આજની યા મારા તરફથી.

